

**UNIVERSITATEA
TEHNICĂ
DIN CLUJ-NAPOCA
CENTRUL UNIVERSITAR NORD
DIN BAIJA MARE**

**North University Centre of Baia Mare
Faculty of Letters**

International scientific and practical conference

**PEDAGOGY IN EU COUNTRIES AND UKRAINE
AT THE MODERN STAGE**

December 21–22, 2018

***THEORY AND METHODOLOGY OF VOCATIONAL EDUCATION
SOCIAL PEDAGOGY
MODERN PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES***

**Baia Mare,
Romania
2018**

ІДЕЇ ВПРОВАДЖЕННЯ ДОСВІДУ НІМЕЧЧИНИ В ОРГАНІЗАЦІЇ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ВЧИТЕЛІВ УКРАЇНИ

Боярська-Хоменко А.В.

кандидат педагогічних наук,

докторант кафедри початкової, дошкільної та професійної освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

м. Харків, Україна

«Вчителі повинні безперервно продовжувати освіту для того щоб зберегти свої професійні уміння та розвивати навички» зазначають німецькі дослідники К. Рейссер і П. Тремп [9, с. 5].

В останні роки в Німеччині змінилась інституційна організація системи безперервної освіти вчителів, були переосмислені структура, концепція, стратегія, зміст і методи навчання. Як наслідок, у науково-дослідницькій літературі з'явилися роботи, в яких особливо критично автори ставляться до традиційних форматів безперервної освіти і виражають сумніви в їх ефективності. Разом з тим, все більше число дослідників пропонує і тестує нові стратегії, форми і методи професійної підготовки вчителів.

Сьогодні перед українською державою актуальними постають питання безперервної освіти вчителів. Вивчення, узагальнення та аналіз досвіду організації безперервної освіти педагогів у провідних європейських країнах сприяє теоретичному обґрунтуванню та практичній реалізації ефективних форм і методів освіти дорослих в Україні. У сучасному ритмі постійних нововведень та реформувань системи освіти України вчителі повинні «встигати» засвоювати зміст інновацій, постійно удосконалювати свою професійну майстерність, оволодівати новими знаннями та компетенціями.

Мета статті – формулювання ідей та шляхів практичного впровадження досвіду Німеччини в процес організації безперервної освіти вчителів України.

Проведемо деякі паралелі між німецькою та українською неперервною педагогічною освітою. Професійна асоціація психологів Німеччини зазначає, що в останні роки умови навчання в німецьких школах значно погіршилися: постійно збільшується кількість учнів у класах, що призводить до незадоволеності вчителів та висування до них надмірних вимог; число вчителів, які рано йдуть на пенсію, постійно зростає; викладачі, учні та їхні батьки власними силами намагаються боротися з недоліками погано обладнаних і недоглянутих шкільних будівель, нестачею викладачів та адміністративного персоналу, бюрократичною обструкцією ініціативи і творчості; репутація школи, вчителів та освітня політика різко знижуються [6].

У той же час вимоги до ефективності діяльності німецької школи та викладачів постійно зростають: технічні та соціальні розробки вимагають передачі все більшого обсягу знань і навичок, все більше і більше знань потрібно викладати у межах шкільної програми, але навчального часу відводиться все менше і менше. Разом з тим зростає потреба в особливій підтримці як обдарованих дітей, так і тих, у кого є проблеми з навчанням через медичні, психологічні або соціальні причини. Також Професійна асоціація психологів Німеччини зазначає, що освітні завдання сучасної школи постійно зростають, зокрема до шкільного курсу включають навчальні дисципліни щодо просвіти дітей з вирішення конфліктів, просвіти в області дорожнього руху, екологічної просвіти, медіаосвіти, інтеграції дітей-мігрантів, профілактики наркоманії тощо [6].

Проблеми української шкільної освіти тісно перегукуються з проблемами німецької. Ми поділяємо думку Професійної асоціації психологів Німеччини, які наполягають на необхідності інвестицій в освіту і професійну підготовку вчителів, що є найважливішою передумовою для створення безпечного майбутнього. Необхідно не тільки збільшувати кількість педагогів, а й більш ефективно проводити освітню діяльність серед шкільних вчителів, покращувати педагогічну освіту і професійну підготовку.

У Німеччині кожна федеральна земля несе відповідальність за освіту, здійснює підтримку шкіл та викладачів у наданні освітніх послуг, фінансує створення, організацію і проведення освітніх курсів для педагогів. Неперервною освітою вчителів у Німеччині займаються державні педагогічні інститути, адміністрація шкіл, державні і приватні установи. Наприклад, подальшу у освіту вчителів здійснюють педагогічні коледжі, інститути федеративних штатів для підготовки вчителів, центральні установи підготовки вчителів – державна академія, державний інститут та науковий інститут підготовки вчителів [7].

В Україні доцільним є впровадження досвіду діяльності Німецької асоціації сприяння розвитку педагогічного навчання (*Deutscher Verein zur Förderung der Lehrerinnen- und Lehrerfortbildung DVLfB*). Асоціація координує зміст та напрямки підготовки вчителів і розвитку шкіл.

Розглядаючи неперервну освіту українських вчителів у межах школи, варто врахувати досвід німецьких закладів освіти. Неперервна освіта вчителів у школах Німеччини структурована за типами шкільних предметів і присвячена актуальним темам професійної, дидактичної та методичної підготовки вчителів. Так, основна увага приділяється взаємозв'язку навчання з медійними дидактичними темами, що дає змогу використовувати засоби масової інформації для вивчення шкільних предметів. Також у межах шкіл Німеччини здійснюється підготовка вчителів з метою розширення їхніх діагностичних навичок і психологічних знань, передбачені кваліфікаційні заходи для цільових груп: шкільні менеджери (керівники та їх заступники) і вчителі зі спеціальними освітніми завданнями (тренери, коучі) [1].

Педагогічно цінним є досвід Німеччини у створенні так званих «Команд компетентності», модератори яких пропонують шкільні та міжшкільні заходи. Такі групи консультують школи щодо організації неперервної освіти вчителів, проводять навчання вчителів, приділяючи особливу увагу питанням розвитку нової культури викладання та навчання. Таким чином вони підтримують школи у розробці концепції неперервної освіти, впроваджують орієнтовані на

навчання педагогів форми та методи адміністративної роботи. Окрім того, «Команда компетентності» готує координаторів для подальших навчальних проєктів, консультує і проводить додаткові курси навчання вчителів, запропоновані різними освітніми організаціями [8].

У Німеччині, як і в Україні, багато уваги приділяється оволодінню педагогами іноземними мовами. Так, в Німеччині діє навчально-методична програма з вивчення англійської мови *Academic Teaching Excellence (ATE)*, призначена для викладачів. Курс АТЕ можна пройти безпосередньо у вищих навчальних закладах Німеччини або ж отримати «змішану» навчальну версію, яка поєднує безпосередні заняття в аудиторії та онлайн-заняття [4]. АТЕ пропонує викладачам усіх дисциплін практичну лінгвістичну та дидактичну підготовку, пропонує знайомство з основами викладання навчальних предметів англійською мовою, інтенсивну мовну практику, обмін досвідом щодо методів викладання в різних контекстах [4].

Варто наголосити на позитивному досвіді Німеччини в інтеграції та ефективному об'єднанні структури всіх етапів педагогічної освіти, розвитку якості школи і кваліфікації шкільних лідерів. У 2015 році була відкрита Гессенська академія викладачів (*Hessische Lehrkräfteakademie*), яка пропонує в межах неперервної освіти вчителів здобуття нової спеціальності з різних предметів, підвищення кваліфікації, додаткової освіти в галузі інноваційних напрямків викладання та сучасної дидактики. Термін навчання в академії складає від одного до двох років, відбувається без відриву від основної роботи, проходить у «змішаному» режимі (аудиторні та дистанційні заняття) [3].

В Україні, як і в Німеччині все більшої популярності набирає он-лайн-освіта вчителів. Міністерство освіти, молоді та спорту землі Бранденбург створило педагогічні курси «Освіта в мережі». Ці курси надають вчителям можливість знайти навчальні програми, які їх цікавлять на одному інтернет-порталі та оволодівати обраними програмами в дистанційному режимі [2].

Таким чином сучасна школа України та Німеччини має багато спільних проблем та невирішених питань в галузі неперервної освіти вчителів. Цінним

для України є досвід Німеччини щодо підвищення кваліфікації вчителів і шкільних менеджерів, впровадження та популяризації інноваційних форм і методів навчання, практики використання ЗМІ в освіті, інтегрованих та міжшкільних програм освіти вчителів, ефективного об'єднання всіх етапів педагогічної освіти.

Література:

1. Bildungsschwerpunkte. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://www.lehrerbildung.sachsen.de/3535.htm> (Дата звернення 8.09.2018)
2. Fortbildung für Lehrkräfte. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://bildungsserver.berlin-brandenburg.de/fortbildung/fortbildungen-lehrkraefte/> (Дата звернення 9.09.2018)
3. Hessische Lehrkräfteakademie. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://lehrkraefteakademie.hessen.de/> (Дата звернення 9.09.2018)
4. Kontinuierliche Lehrerfortbildung. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://www.britishcouncil.de/unterrichten/fortbildung>. (Дата звернення 8.09.2018)
5. Lehrerfortbildung. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://www.lehrerbildung.sachsen.de/1710.htm> (Дата звернення 8.09.2018)
6. Mehr Psychologie in und für die Schule. Електронний ресурс. Режим доступу: https://bdp-verband.de/bdp/politik/2003/05_leitantrag.shtml (Дата звернення 8.09.2018)
7. Recherchen für eine Bestandsaufnahme der Lehrkräftefortbildung in Deutschland. – Berlin: Verlag Deutscher Verein zur Förderung der Lehrerinnen und Lehrerfortbildung e.V. (DVLfB), 2018. – Heft 47. – Teil 1. – 160 s.
8. Recherchen für eine Bestandsaufnahme der Lehrkräftefortbildung in Deutschland. – Berlin: Verlag Deutscher Verein zur Förderung der Lehrerinnen und Lehrerfortbildung e.V. (DVLfB), 2018. – Heft 47. – Teil 2. – 72 s.
9. Reusser Kurt, Tresp Peter Diskussionsfeld «Berufliche Weiterbildung von Lehrpersonen» // Beiträge zur Lehrerinnen- und Lehrerbildung, 2008. – № 26. – S. 5-